LUONTOPANEELIN LAUSUNTO KOSKIEN EU:N KESTÄVÄN RAHOITUKSEN TAKSONOMIAN DELEGOITUJA ASETUKSIA (E 32/2023 VP)

Luontopaneeli kiittää lausuntopyynnöstä koskien Valtioneuvoston selvitystä (E-kirje) EU:n kestävän rahoituksen taksonomian ympäristöä koskevasta delegoidusta asetuksesta sekä ilmastoa koskevan delegoidun asetuksen muutoksesta. Luontopaneeli keskittyy tässä lausunnossa ympäristöä koskevaan delegoituun asetukseen.

Luontopaneeli katsoo, että ympäristöä koskeva delegoitu asetus on keskeinen taksonomia-asetuksen tavoitteiden toteutumiselle. Taksonomia-asetuksen tarkoituksena on luoda luokittelujärjestelmä, jonka avulla voidaan tunnistaa ympäristön kannalta kestävät investointikohteet. Asetuksella halutaan tukea ja kannustaa yritystoimintaan ja investointeihin, jotka auttavat ilmastonmuutoksen hillinnässä ja siihen sopeutumisessa sekä neljän muun ympäristötavoitteen toteutumisessa. Nyt käsittelyssä oleva ympäristöä koskeva delegoitu asetus koskee näitä neljää tavoitetta ja sen avulla halutaan tukea 1) vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestävää käyttöä ja suojelua, 2) kiertotalouteen siirtymistä, 3) ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä ja vähentämistä sekä 4) luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojelua ja ennallistamista.

Petteri Orpon hallitusohjelmassa on sitouduttu tukemaan samoja ympäristötavoitteita mihin ympäristöä koskeva delegoitu asetuskin tähtää (Valtioneuvosto 2023). Hallitus tavoittelee luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämistä ja haluaa turvata luontopääoman säilymisen. Tavoitteena on, että ”Suomi tunnetaan maailmalla luontopositiivisuudesta, ja hiilikädenjäljen rinnalla voidaan hyödyntää luontokädenjälkiosaamistamme”. Hallitus on sitoutunut suojelemaan vesistöjä ja edistämään vesistöjen parempaa ekologista tilaa sisävesistöissä ja merialueilla. Hallitusohjelman mukaan Suomesta halutaan tehdä kiertotalouden edelläkävijä, Suomen tulee edistää kiertotaloutta Euroopan sisämarkkinoilla ja kiertotalouden kautta tulisi löytää kilpailuetua. Ympäristön pilaantumiseen halutaan puuttua mm. vähentämällä vesistöjen ravinnekuormitusta.

Luontopaneeli katsoo, että EU:n taksonomian ympäristöä koskeva delegoitu asetus tukee oleellisesti Suomen hallitusohjelman tavoitteita ja katsoo, ettei E-kirjeeseen muotoiltu kielteinen kanta ole perusteltu. Vastustavassa kannassa vedotaan siihen, että Suomi on suurimmaksi osaksi metsämaata. Maa- ja metsätalous eivät kuitenkaan sisälly nyt käsittelyssä olevaan delegoituun asetukseen, mikä tekee E-kirjeen perustelusta epämääräisen. Sektoreita, joita ympäristöä koskeva delegoitu asetus koskee ovat tuotantoteollisuus, vesihuolto, viemäröinti, jätehuolto, ennallistaminen, katastrofiriskien hallinta, tieto ja viestintä, rakentaminen ja kiinteistösektori sekä palvelut. Rakentamista koskeviin kriteereihin sisältyy rajoitus, jonka mukaan taksonomian mukaista rakentamista ei ole rakentaminen metsämaalle. Tämä sama rajoitus on kuitenkin jo voimassa ilmastonmuutoksen hillitsemisen ympäristötavoitetta koskevassa delegoidussa asetuksessa. Vaikka Suomen maapinta-alasta suurin osa on metsäistä maata, metsäkato ja metsäluonnon monimuotoisuuden väheneminen on todellisuutta myös Suomessa ja siksi metsän raivaamista rakentamiselle on syytä välttää. Metsäkatoa syntyy Suomessa noin 14 000 hehtaaria vuodessa, valtaosa rakentamisesta ja pellonraivauksesta (Assmuth ym. 2022). Luontopaneeli katsoo, että yksiselitteisen vastustavan kannan sijaan Suomi voisi kenties pyrkiä edistämään ekologisen lievennyshierarkian ja ekologisen kompensaation sisällyttämistä rakentamista koskeviin kriteereihin. Lievennyshierarkian mukaisesti rakentamisen haittoja luonnolle tulisi välttää ja minimoida ja näiden toimien jälkeen jäljelle jäävät haitat kompensoida (Moilanen ja Kotiaho 2018a, 2018b, 2021, Ketola ym. 2022).

Eri sektorit ovat Suomessa jo pitkällä useiden delegoidun asetuksen toimintojen toteuttamisen kanssa (mm. vesihuoltoon ja jätehuoltoon liittyvät toimet, luontopohjaiset ratkaisut, rakennusten materiaaliselosteet). Luontopaneeli katsoo, että Suomen edun mukaista olisi tukea delegoidun

asetuksen hyväksymistä ja näin luoda kannustimia kestävyyttä tukeville toiminnoille, joita sektorit ovat jo toteuttamassa. Delegoidun asetuksen hyväksyminen voisi myös osaltaan tukea hallituksen tavoitetta edistää vapaaehtoista ekologista kompensaatiota. Taksonomian kriteerien mukainen nettopositiivisuus, eli ylikompensointi, luo myös mahdollisuuden tuoda yksityistä aidosti lisäistä rahoitusta luonnonsuojelu- ja ennallistamistoimiin.

Luontopaneeli toivoo, että Suomen kanta E-kirjeessä muutettaisiin ympäristöä koskevaa delegoitua asetusta puoltavaksi ja Suomi edistäisi näin hallitusohjelman linjausten mukaisesti luontopositiivisuuteen tähtäävää maakuvaa.

Luontopaneelin lausunnon ovat laatineet Artti Juutinen, Janne Kotiaho, Liisa Kulmala, Ilona Laine, Elina Oksanen, Tiina Onkila ja Outi Silfverberg.

Viitattu kirjallisuus:

Assmuth, A., Lintunen, J., Wejberg, H., Koikkalainen, K., Uusivuori, J. & Miettinen, A. 2022. Metsäkadon ilmastohaitta ja hillinnän ohjauskeinot Suomessa. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 31/2022. Luonnonvarakeskus. Helsinki.

Ketola, T., Boström, C., Bäck, J., Herzon, I., Jokimäki, J., Kallio, K., Kulmala, L., Laine, I., Lehikoinen, A., Nieminen T. M., Oksanen, E., Pappila, M., Silfverberg, O., Sinkkonen, A., Sääksjärvi, I. E., ja Kotiaho, J. S. Kohti luontoviisasta Suomea: Keinoja luontopositiivisuuden saavuttamiseksi. Suomen Luontopaneelin julkaisuja 2/2022. https://doi.org/10.17011/jyx/SLJ/2022/2

Moilanen, A., & Kotiaho, J. S. 2018a. Fifteen operationally important decisions in the planning of biodiversity offsets. Biological conservation, 227, 112-120.

Moilanen, A., & Kotiaho, J. S. 2018b. Planning biodiversity offsets: Twelve operationally important decisions. Nordisk Ministerråd.

Moilanen, A., & Kotiaho, J. S. 2021. Three ways to deliver a net positive impact with biodiversity offsets. Conservation Biology, 35, 197-205.

Valtioneuvosto 2023. Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58, Vahva ja välittävä Suomi. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma.